

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Programma Klimaatopgave LNV

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Ons kenmerk
DGA-PKO-LNV / 21046138

Uw kenmerk
2021Z02402

Datum 22 maart 2021
Betreft Beantwoording vragen over het rapport 'de onzichtbare vervuilers van de vlees- en zuivelindustrie'

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik uw Kamer de antwoorden op de schriftelijke vragen die zijn gesteld door het lid Bromet (GroenLinks) over het rapport 'de onzichtbare vervuilers van de vlees- en zuivelindustrie' op 5 februari 2021 onder nummer 2021Z02402.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

2021Z02402

1.
Bent u bekend met het rapport 'De onzichtbare vervuilers van de vlees- en zuivelindustrie'? ¹⁾

Antwoord

Ja

2.
Wat vindt u van het rapport 'De onzichtbare vervuilers van de vlees- en zuivelindustrie'?

Antwoord

Ik heb kennis genomen van het rapport. Het rapport wijst er terecht op dat naast het nationale klimaatbeleid dat zich richt op de vermindering van de broeikasgasuitstoot op Nederlands grondgebied ook aandacht moet zijn voor mondiale broeikasgasuitstoot van Nederlandse bedrijven.

3.
Denkt u dat de cijfers uit het onderzoek van Milieudefensie kloppen en kunt u uw antwoord uitleggen?

Antwoord

Deze cijfers komen niet overeen met de meest recente gegevens die het ministerie tot haar beschikking heeft. Voor de klimaatopgave wordt gewerkt met cijfers van de het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en WUR/WEcR – daar heeft in dit rapport geen check of afstemming mee plaatsgevonden.

4.
Wat vindt u ervan dat uit het onderzoek blijkt dat Vion, FrieslandCampina en VanDrie Group gezamenlijk ruim anderhalf keer meer uitstoten dan Tata Steel en meer dan de directe uitstoot van al het wegverkeer in Nederland, namelijk in totaal 34,4 miljoen ton aan broeikasgassen?

Antwoord

De vergelijking gaat mank. Voor de drie bedrijven Vion, FrieslandCampina en VanDrie Group wordt de mondiale broeikasgasemissie gehanteerd, terwijl voor Tata Steel en het wegverkeer alleen de emissie op Nederlands grondgebied wordt meegerekend.

5.
Bent u in gesprek met Vion, FrieslandCampina en VanDrie Group over hun uitstoot? Zo ja, kunt u uitgebreid toelichten welke afspraken er gemaakt zijn?

Antwoord

Ik heb regelmatig overleg met deze bedrijven, rechtstreeks en via hun koepelorganisaties, onder andere over hun broeikasgasuitstoot. De koepelorganisaties zijn partner in de uitvoering van het Klimaatakkoord en nemen deel aan het Uitvoeringsoverleg daarover. De in het Klimaatakkoord gemaakte

afspraken over het verminderen van de nationale broeikasgasuitstoot kunt u terugvinden op www.klimaatakkoord.nl/landbouw-en-landgebruik. Daarnaast spreek ik regelmatig met de sectoren over hun verduurzamingsbeleid, waar ook de nationale én mondiale klimaatopgave deel van uitmaakt.

6.

In hoeverre zijn individuele Nederlandse boeren afhankelijk van het beleid van deze drie multinationals en kunt u dit uitgebreid toelichten?

Antwoord

De drie zuivel- en vleesbedrijven zijn belangrijke partners voor veel van de Nederlandse boeren. Omdat FrieslandCampina een coöperatie is, hebben de boeren die lid zijn zeggenschap over het beleid. Boeren zijn in principe vrij om te bepalen met wie zij een zakelijke relatie aangaan en kunnen daar het beleid van de betreffende onderneming een rol in laten spelen. Om de klimaatopgave bij de primaire productie, de boer, te kunnen realiseren is het nodig dat de hele keten meedoet. Dat is ook de reden geweest waarom behalve vertegenwoordigers van de primaire productie ook andere ketenpartijen actief zijn betrokken bij het Klimaatakkoord.

7.

Hoe kijkt u aan tegen de stelling van Milieudefensie dat het Klimaatakkoord een kwalijke beperking kent omdat het alleen focust op de directe emissies in Nederland en geen doelen stelt voor emissiereducties in de productieketen van (internationaal opererende) bedrijven en bent u het ermee eens dat door de focus op directe emissies, een groot deel van de emissies buiten schot van het Klimaatakkoord blijft? Zo nee, waarom niet en wat zou er volgens u moeten gebeuren om de keten mee te nemen in het tegengaan van gevaarlijke klimaatverandering?

Antwoord

Ik deel niet de mening dat in het Klimaatakkoord sprake is van een kwalijke beperking. Bij het Klimaatakkoord van Parijs is door alle deelnemende landen afgesproken dat ieder land de nationale emissies aanpakt. De toezegging die Europa in het kader van het klimaatakkoord van Parijs heeft gedaan geldt voor de uitstoot binnen Europa en is (deels) door vertaald naar de individuele lidstaten. Om die reden gaat het Klimaatakkoord alleen over nationale emissiereducties. De Klimaat- en Energieverkenning (KEV) die het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) jaarlijks uitbrengt kijkt om diezelfde reden ook naar de nationale uitstoot. De Monitor Brede Welvaart van het Centraal Bureau Statistiek (CBS) daarentegen rapporteert wel over de bijdragen van Nederland aan de mondiale broeikasgasemissies. Ik ben van mening dat we bij de verduurzaming van de landbouw ook die mondiale klimaatvoetafdruk moeten meenemen. Veel bedrijven, waaronder ook de drie bedrijven die onderwerp van dit rapport van Milieudefensie zijn, hebben zelf ook een beleid gericht op verduurzaming en werken bijvoorbeeld aan instrumenten om die voetafdruk te kunnen verkleinen.

8.

Deelt u de conclusie van het rapport, gebaseerd op scenariostudies van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en de Wageningen University & Research

(WUR), dat zelfs als alleen naar de directe uitstoot vanuit de melkvee- en varkenssectoren in Nederland gekeken wordt, de klimaatdoelstellingen van de sectoren onvoldoende zijn om de doelstellingen van het Klimaatakkoord voor 2030 te halen? Zo ja, welke maatregelen bent u bereid te nemen om ervoor te zorgen dat de afgesproken emissiebeperkingen worden gehaald?

Antwoord

PBL heeft de afspraken van het Klimaatakkoord doorgerekend en daaruit bleek dat met deze afspraken het emissiereductiedoel haalbaar is. Jaarlijks wordt door PBL geraamd of de uitvoering van het Klimaatakkoord op koers ligt. In de Klimaatnota waarmee het kabinet heeft gereageerd op de bevindingen van de KEV2020 (Kamerstuk 32 813, nr. 609) is geconstateerd dat de realisatie achterblijft, maar dat er op dit moment nog geen reden is om extra maatregelen te nemen. De verwachting is wel dat er extra maatregelen nodig zijn als gevolg van de hogere ambitie van de Europese Commissie. Of en zo ja welke maatregelen nodig zijn, zal door het volgende kabinet moeten worden bepaald.

9.

Bent u het ermee eens dat door alleen naar de directe uitstoot van de voedselketen in Nederland te kijken een te rooskleurig beeld wordt gegeven van de verantwoordelijkheid van deze bedrijven? Zo ja, bent u bereid in het vervolg ook naar de emissies eerder in de keten en in het buitenland te kijken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De uitstoot in Nederland is vaak maar een deel van de totale klimaatvoetafdruk van een product. Bedrijven kunnen instrumenten ontwikkelen om te sturen op verduurzaming van hun bedrijfsvoering, en zo de totale klimaatafdruk van hun producten zichtbaar maken. Vanwege de internationale afspraken over de wijze van aanpakken van de emissies, zie ik echter geen noodzaak om hier op te sturen.

10.

Vindt u dat een bedrijf als FrieslandCampina, dat duurzaam en klimaatneutraal wil groeien en richting 2050 CO₂-neutraal wil zijn, dergelijke klimaatambities publiekelijk en concreet zou moeten onderbouwen, zodat de samenleving kan zien hoe het bedrijf daadwerkelijk kan uitkomen bij deze doelstelling?

Antwoord

Het is aan bedrijven zelf om te bepalen of ze hun eigen klimaatambities publiek willen maken en hoe ze deze willen onderbouwen. Het staat vervolgens een ieder vrij om zich daar een mening over te vormen.

11.

Vindt u dat Vion, dat zich met haar klimaatambities op meer transparantie en het verminderen van de CO₂-footprint van haar fabrieksprocessen richt - terwijl verhoudingsgewijs de uitstoot die vrijkomt bij de verbouw van veevoer voor de dieren die Vion uiteindelijk slacht veel groter is - concrete klimaatdoelen moet stellen voor alle schakels in haar productieketen?

Antwoord

Het is aan Vion zelf om te bepalen of zij concrete klimaatdoelen willen stellen aan alle schakels in de keten. Alle schakels van die keten die zich in Nederland bevinden hebben te maken met het Nederlandse klimaatbeleid en zullen in veel gevallen ook mede uitvoering geven aan afspraken uit het Klimaatakkoord. Schakels van de keten die zich in het buitenland bevinden, zullen te maken hebben met het klimaatbeleid van het betreffende land.

12.

Wat verwacht u van VanDrie (wereldleider in kalfsvlees), een product waar weinig vraag naar is in Nederland en met hoge emissies (18,2 kg CO₂-eq. per kilo), als het gaat om het terugdringen van de broeikasgasemissies, waarbij het sectorplan 'Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij' ambitieuze doelen kent, maar de haalbaarheid in twijfel wordt getrokken, zelfs door de sector?

Antwoord

Ik verwacht dat VanDrie, net als alle andere sectorpartijen in de landbouw, zijn verantwoordelijkheid neemt in de verduurzaming van de sector.

13.

Bent u het met Milieudefensie eens dat multinationals hun klimaatdoelstellingen in lijn moeten brengen met de reducties die zijn afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs en kunt u uw antwoord uitgebreid toelichten?

Antwoord

Iedereen in Nederland zal een bijdrage moeten leveren aan het halen van de klimaatdoelen, dus ook in Nederland gevestigde multinationals.

14.

Bent u het ermee eens dat het noodzakelijk is dat de overheid regels stelt om de grote multinationals in de voedselketen te dwingen hun uitstoot te verminderen om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord te kunnen halen? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De reductie van broeikasgasemissies moet bij voorkeur bij de bron worden aangepakt. Dat is ook de basis van het klimaatbeleid. Dat betekent iedereen een bijdrage moet leveren, ook multinationals.

15.

Bent u bereid om de totale uitstoot van Nederlandse bedrijven, inclusief de uitstoot in het buitenland, door een onafhankelijke instantie te laten monitoren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Monitoring van broeikasgasemissies wordt nu al uitgevoerd door onafhankelijke en deskundige instanties zoals PBL, CBS en het RIVM. Dit gebeurt met enige regelmaat voor het bepalen van de footprint van de Nederlandse consumptie op mondiaal niveau en voor de uitstoot op nationaal en op sectorniveau. Deze monitoring is naar mijn mening toereikend.

Directoraat-generaal Agro
Programma Klimaatopgave LNV

Ons kenmerk
DGA-PKO-LNV / 21046138

¹⁾ Website Milieudéfensie, 2 februari 2021, 'De onzichtbare vervuilers van de vlees- en zuivelindustrie', <https://milieudéfensie.nl/actueel/zuivelindustrie>